

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จอมพล.พิบูลสงครามหรือในขณะนั้นเรียกค เป็นนายพันเอกหลวงพิบูลสงคราม เป็น นายกรัฐมนตรีที่ดำรงตำแหน่งยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์การเมืองไทย (พ.ศ. 2481-2487 และ พ.ศ. 2491-2500) ล้มมีแรกที่บริหารประเทศ (พ.ศ. 2481-2487) ได้เกิดเหตุการณ์ ที่สำคัญ ๆ และเป็นผู้ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างขึ้นในสังคมไทย ทั้งการสร้างลัทธิ ศาสตร์ใหม่ ๆ ตลอดจนยกเลิกชนบรรมเดิมประเพณีบางอย่างที่สำคัญ เช่น การนำลัทธิชาตินิยม ที่เน้นบทบาทของผู้มีอำนาจ เป็นนโยบายหลักในการบริหารประเทศและปลูกฝังความรักชาติของ ประชาชนภายในชาติ อันนำไปสู่การเรียกร้องดินแดนคืนจากฝรั่งเศส ค.ศ. 2483 หรือการนำ ประเทศเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ 2 พ.ศ. 2485 ฯลฯ ด้านการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เช่น การใช้อักษรไทยแบบใหม่ การยกเลิกบรรดาศักดิ์เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นบางอย่าง ได้ถูกยกเลิกไปเนื่องจากไม่เหมาะสมแก่กาลสมัย ดังเช่น การใช้อักษรไทยแบบใหม่ เป็นต้น แต่ทว่าบางอย่างก็ได้ดำรงสืบทอดมาเป็นมรดกของสังคมไทย ตราบเท่าทุกวันนี้ เช่น การเปลี่ยนแปลงชื่อประเทศจาก "สยาม" เป็น "ประเทศไทย" การแต่งกายแบบตะวันตก หรือการ กล่าวทักทายกันว่า "สวัสดี" เป็นต้น

ดังนั้น จึงอาจจะกล่าวได้ว่า นายพันเอกหลวงพิบูลสงคราม เป็นผู้ที่มึบทบาทและความ สำคัญต่อประวัติศาสตร์และการเมืองสมัยใหม่ แต่ทว่า การศึกษา เกี่ยวกับนายพันเอกหลวงพิบูล- สงคราม เท่าที่ผ่านมามักจะมุ่งเน้นภาพเมื่อนายพันเอกหลวงพิบูลสงครามได้ดำรงตำแหน่ง

นายกรัฐมนตรีแล้ว¹ ได้แก่การศึกษาบทบาทด้านการเมือง การทหาร เศรษฐกิจและสังคม ส่วนงานที่ศึกษาเกี่ยวกับนายพัน เอกหลวงพิบูลสงครามก่อนที่ท่านผู้นี้จะได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เป็นจำนวนน้อย อีกทั้ง เป็นการศึกษาอย่างผิวเผิน การที่จะทำความเข้าใจบุคคลใดให้ถ่องแท้ จำเป็นที่เราจะต้องศึกษาถึงภูมิหลังของบุคคลผู้นั้นว่า เขาได้เจริญเติบโตมาในสังคมแบบใด มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีส่วนผลักดันให้เขามีแนวคิดและพฤติกรรมดังที่ปรากฏ เช่นเดียวกับที่เราจะเข้าใจสภาพการเมือง เศรษฐกิจและสังคมในระบอบเวลาที่นายพัน เอกหลวงพิบูลสงครามดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ตั้งขึ้น เมื่อเราได้ศึกษาถึงเรื่องราวของท่านผู้นี้ก่อนที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นประเด็นที่ว่า วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะกล่าวถึงการศึกษา เรื่องนายพันเอกหลวงพิบูลสงครามก่อนที่จะได้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จะพิจารณา ในประเด็นที่ว่านายทหารผู้นี้ได้ก้าวขึ้นสู่อำนาจโดยเป็นที่ยอมรับของฝ่ายต่าง ๆ ได้อย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยให้นายพันเอกหลวงพิบูลสงครามได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้นายพันเอกหลวงพิบูลสงครามสามารถสร้างฐานอำนาจที่จะขึ้นสู่การ เป็นผู้นำที่โดดเด่น เหนือผู้นำคณะราษฎรคนอื่น ๆ

¹ผาณิต รวมศิลป์, "นโยบายการพัฒนา เศรษฐกิจสมัยจอมพลป.พิบูลสงครามตั้งแต่ พ.ศ. 2481-2487" (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), นันทิรา ช่างบาล, "นโยบายเกี่ยวกับผู้หญิงในสมัยสร้างชาติของจอมพล.พิบูลสงคราม พ.ศ. 2481-2487" (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530) และ ประคิณี เกตุบุตร, "การจัดการการศึกษาผู้ใหญ่กับนโยบายสร้างชาติของรัฐบาลจอมพล.พิบูลสงครามในช่วงปี พ.ศ. 2481-2487" (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), เป็นต้น.

ขอบเขตของการศึกษา

วิทยาลัยพณิชยการนี้เริ่มศึกษาดังแต่ พ.ศ. 2469 อันเป็นปีที่นายพันเอกหลวงพิบูลสงคราม (ยศขณะนั้น นายร้อยโทแปลก ฮิตตะสังคะ) และเพื่อนนักเรียนไทยอีก 6 คน ได้ประชุมกัน เมื่อต้นเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2469 ณ หอพักเลขที่ 5 Rue de Sommerard กรุงเทพฯ เพื่อก่อตั้งคณะราษฎร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็น การปกครองระบอบประชาธิปไตย อันถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นชีวิตทางการเมืองของนายพันเอกหลวงพิบูลสงคราม วิทยาลัยพณิชยการนี้จะศึกษาถึง พ.ศ. 2481 อันเป็นปีที่นายพันเอกหลวงพิบูลสงครามได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งถือได้ว่าเป็นตำแหน่งสูงสุดทางการเมือง

สัมมนา

วิกฤตการณ์ทางการเมือง ความล้มเหลวส่วนตัว การแพร่หลายของแนวคิด ชาตินิยมทหารนิยม ทำให้นายพันเอกหลวงพิบูลสงครามมีบทบาททางการเมืองและการทหารโดดเด่นเหนือผู้นำคณะราษฎรคนอื่น ๆ เป็นปัจจัยให้นายพันเอกหลวงพิบูลสงครามได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีใน พ.ศ. 2481

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้า และการวิจัยในงานวิทยาลัยพณิชยการนี้จะใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านเอกสารและนำเสนอบนแบบพรรณนาวิเคราะห์ เอกสารที่ใช้ประกอบการค้นคว้าจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ หอสมุดแห่งชาติ หอสมุดกระทรวงกลาโหม หอสมุดคณะอักษรศาสตร์ หอสมุดคณะรัฐศาสตร์ ศูนย์เอกสารแห่งประเทศไทย สถาบันวิทยบริการ หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันไทยคดีศึกษา และสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หอสมุดส่วนตัวของคุณศิริวัลย์ บันยารุณ รวมทั้งรายงานการประชุมของสภาผู้แทนราษฎร

ปัญหา และข้อจำกัดในการทำวิจัย

ปัญหาและข้อจำกัดในการศึกษา เรื่องนี้คือ เอกสารประกอบการค้นคว้าส่วนหนึ่งจะต้องใช้เอกสารของสำนักนายกรัฐมนตรี แต่ทว่าในขณะที่ค้นคว้า เอกสารชุดนี้ถึงตบrik ด้ด้วยความจำกัดดังกล่าว จึงได้พยายามที่จะใช้เอกสารร่วมบุคคลมีย เช่นหนังสือพิมพ์ ก็ปรากฏว่าต้องประลักับปัญหา เนื่องจากความไม่ลุ่มบูรณัของ เอกสาร เช่น หนังสือพิมพ์บางฉบับไม่เปิดบริการ หรือมีการให้บริการ แต่ก็ไม่ครบทุกฉบับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้ นายพันเอกหลวงพิบูลสงครามขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองจนได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี
2. ทำให้เข้าใจการเมืองและสภาพสังคมไทยในระหว่าง พ.ศ. 2469- 2481

การใช้คำหรือข้อความเฉพาะในวิทยานิพนธ์

1. ในวิทยานิพนธ์นี้ใช้ "สยาม" เป็นชื่อประเทศ และ "ไทย" เป็นชื่อเชื้อชาติ
2. ยศทางทหารจะเรียกชื่อตามยศที่ใช้กันควา โดยมิควาว่า "นาย" กวกับชื่อบัทุกครั้ง เช่น นายพันเอก นายพันโท และนายพันตรี เป็นต้น นอกจากกรณีที่ใช้อักษรย่อ จะเขียนเช่นเดียวกับยศในปัจจุบัน เช่น พ.อ., พ.ท., พ.ต. เป็นต้น

ยศและบรรดาศักดิ์จะถือตามระยะเวลานั้น ๆ เช่น พ.ศ. 2469 จะเป็นนายร้อยโท แปลก ชิตตะสังคะ หลังจากที่ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น หลวงพิบูลสงคราม ตั้งแต่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2471 เป็นต้นมา ก็ใช้ชื่อยศและบรรดาศักดิ์ควบคู่กัน เช่น นายร้อยเอก หลวงพิบูลสงคราม เป็นต้น

3. ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะใช้ชื่อ "นายพันเอกหลวงพิบูลสงคราม" แทนที่จะใช้ยศสูงสุดทางทหารคือ "จอมพล.พิบูลสงคราม" เนื่องจาก

ประการแรก ในขณะที่ทำนผู้นี้ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2481 มียศในเวลา นั้นคือ นายพันเอกหลวงพิบูลสงคราม

ประการต่อมา คือต้องการชี้ให้เห็นถึงประเด็นที่วิทยานิพนธ์ต้องการศึกษา ว่าขอบเขตในการศึกษาจะเน้นเรื่องราวของนายพันเอกหลวงพิบูลสงครามก่อนท่านผู้นี้จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยเฉพาะปัจจัยต่าง ๆ ที่มีส่วนสนับสนุนให้นายทหารท่านนี้ก้าวสู่อำนาจสูงสุดทางการเมือง ส่วนชื่อจอมพล.พิบูลสงครามนั้น เป็นชื่อที่ใช้เรียกท่านผู้นี้ภายหลัง 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2482 อันเนื่องจากได้รับพระราชทานยศจอมพลและได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้ว (พ.ศ. 2481-2487)

4. คักราช จะนับตามปฏิทินแบบเก่า คือวันขึ้นปีใหม่จะเริ่มตั้งแต่ 1 เมษายน ของแต่ละปี แทนที่จะใช้ 1 มกราคม เช่นปัจจุบันนี้ ดังนั้น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเดือนมกราคม เช่น การก่อตั้งคณะชาติ จึงเป็นมกราคม พ.ศ. 2475 แทนที่จะเป็นมกราคม พ.ศ. 2476 เป็นต้น

5. อักษรย่อของ เอกสารที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ มีความหมายดังนี้

กชช. กองจดหมายเหตุแห่งชาติ

รล. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร

สร. สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

คธ. กระทรวงศึกษาธิการ

F.O. เอกสารกระทรวงต่างประเทศอังกฤษ (ไมโครฟิล์ม สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

ศูนย์วิทยพัทธยาคร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย